

KRAJSKÝ ÚŘAD KRAJE VYSOČINA
Odbor kultury, památkové péče a cestovního ruchu
Žižkova 1882/57, 586 01 Jihlava, Česká republika
tel. 564 602 248, e-mail: posta@kr-vysocina.cz

Číslo jednací: KUJI 48104/2023

Sp.zn.: OKPP 307/2023 OKPP

Vyřizuje/telefon: Ing. arch. Čermáková/351

Jihlava: 9. 5. 2023

Rozhodnutí

Závazné stanovisko k obnově (restaurování) okenních a dveřních prvků a dřevěných konstrukcí a prvků kaple ambitu kostela sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře ve Žďáře nad Sázavou, dle zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů

Účastník řízení:

Římskokatolická farnost Žďár nad Sázavou 2, Zámek 2/2, 591 02 Žďár nad Sázavou, IČ 48898813 (dále též „**vlastník**“), zastoupená Ing. Františkem Laštovičkou, IČ 10117831, Studentská 1133, 591 01 Žďár nad Sázavou

Krajský úřad Kraje Vysočina, Odbor kultury, památkové péče a cestovní ruch (dále jen „**krajský úřad**“) jako příslušný orgán státní památkové péče, na základě žádosti vlastníka národní kulturní památky - Římskokatolické farnosti Žďár nad Sázavou 2, IČ 48898813, se sídlem Zámek 2/2, 591 02 Žďár nad Sázavou, zastoupené Ing. Františkem Laštovičkou, IČ 10117831, Studentská 1133, 591 01 Žďár nad Sázavou, doručené dne 9. 3. 2023, **o vydání závazného stanoviska k obnově (restaurování) okenních a dveřních prvků a dřevěných konstrukcí a prvků kaple ambitu kostela sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře ve Žďáře nad Sázavou parc. č. 578, k. ú. Zámek Žďár**, národní kulturní památky zapsané v Ústředním seznamu kulturních památek České republiky pod č. 11797/7-4653, a to dle a v rozsahu restaurátorského záměru – *Restaurátorském záměru na restaurování okenních a dveřních prvků a kaple ambitu, kostel sv. Jana Nepomuckého ve Žďáře nad Sázavou, leden 2023, restaurátor Miroslav Šach, Svojšovice 15, Strančice, 251 63, 30. 1. 2023 (dále též „**restaurátorský záměr**“)*, rozhodl podle § 14 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**zákon o státní památkové péči**“), podle vyhlášky č. 66/1988 Sb., ve znění pozdějších předpisů, kterou se provádí zákon o státní památkové péči, a po písemném vyjádření Národního památkového ústavu, generálního ředitelství (dále též „**NPÚ GR**“), č. j. NPU-310/21073/2023 ze dne 23. 3. 2023, takto:

Obnova (restaurování) okenních a dveřních prvků a dřevěných konstrukcí a prvků kaple ambitu kostela sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře ve Žďáře nad Sázavou parc. č. 578, k. ú. Zámek Žďár, dle a v rozsahu restaurátorského záměru – *Restaurátorském záměru na restaurování okenních a dveřních prvků a kaple ambitu, kostel sv. Jana Nepomuckého ve Žďáře nad Sázavou, leden 2023, restaurátor Miroslav Šach, Svojšovice 15, Strančice, 251 63, 30. 1.*

2023, se považuje z hlediska státní památkové péče za přípustnou při splnění následujících podmínek:

- 1) Vlastník bude v průběhu obnovy a restaurování svolávat kontrolní dny za účasti zástupce NPÚ GŘ, krajského úřadu a restaurátora, a to v restaurátorském ateliéru nebo na místě stavby (dle místa obnovy prvku).
- 2) Provedení prací, zejména snímání stávajících (novodobých) povrchových úprav, úprava struktury, přizpůsobení nových dřevěných doplňků a nové povrchové úpravy u vrat, oken a dalších dřevěných prvků kaple, bude nejprve vyvzorkováno a představeno v rámci kontrolního dne. Kontrolní den bude vlastníkem svolán i v případě zjištění nových skutečností v průběhu restaurátorských prací, které nebyly známy před zahájením restaurování.
- 3) Na vzorku v rámci kontrolního dne bude předvedeno před celkovou realizací prací čištění malovaného mramorování mřížové přepážky (TR/01) kaple ambitu, zpevnění její malby a způsob provedení následné retuše.
- 4) Kontrolní den bude svolán před demontáží dřevěné přepážky TR/01. Náhrada krajních odlišných polí dřevěné přepážky TR/01 kopiemi dle tří střední části bude provedena pouze v případě, že bude doložena historickou dokumentací dokládající toto provedení. Jinak bude zachován stávající stav krajních polí a k jeho restaurování bude přistupováno shodně jako k obnově středové části přepážky.
- 5) Zpovědnice jsou součástí prostředí kulturní památky. Bude provedena dendrochronologie zpovědnic (TR-03) shodně jako dřevěné překážky (TR /01) a dále průzkum povrchových úprav zpovědnic. Výsledky těchto průzkumů budou předloženy před realizací obnovy v rámci kontrolního dne pro verifikace navrženého postupu obnovy zpovědnic a případného odstranění horní krycí desky přepážky.
- 6) Závěrečný kontrolní den bude svolán po dokončení obnovy a restaurátorských prací, před jejich převzetím investorem. Přizván bude zástupce NPÚ GŘ, krajského úřadu a restaurátor, resp. realizátor obnovy.
- 7) Restaurátorské práce budou průběžně dokumentovány a závěrečná restaurátorská zpráva obsahující náležitosti dle § 10 odst. 4 vyhlášky č. 66/1988 Sb., kterou se provádí zákon o státní památkové péči, bude předložena do 2 měsíců od ukončení předmětných restaurátorských prací v jednom výtisku NPÚ GŘ a v jednom krajskému úřad.

Odůvodnění

Kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře ve Žďáře nad Sázavou byl nařízením vlády č. 262/1995 Sb., ve znění pozdějších změn, s účinností ode dne 15. 11. 1995 prohlášen národní kulturní památkou, v Ústředním seznamu kulturních památek ČR zapsanou pod rejstříkovým číslem 11797/7-4653. Vlastníkem objektu je Římskokatolická farnost Žďár nad Sázavou 2, Zámek 2/2, 591 02 Žďár nad Sázavou.

Dne 9. 3. 2023 požádala Římskokatolická farnost Žďár nad Sázavou 2, zastoupená, na základě plné moci ze dne 8. 10. 2014, Ing. Františkem Laštovičkou, IČ 10117831, Studentská 1133, 591 01 Žďár nad Sázavou, o vydání závazného stanoviska k obnově (restaurování) okenních a dveřních prvků a dřevěných konstrukcí a prvků kaple ambitu kostela sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře ve Žďáře nad Sázavou parc. č. 578, k. ú. Zámek Žďár, národní kulturní památky zapsané v Ústředním seznamu kulturních památek České republiky pod č. 11797/7-4653, a to dle a v rozsahu restaurátorského záměru – *Restaurátorském záměru na restaurování okenních a dveřních prvků a kaple ambitu, kostel sv. Jana Nepomuckého ve Žďáře nad Sázavou, leden 2023, restaurátor Miroslav Šach, Svojšovice 15, Strančice, 251 63, 30. 1. 2023.*

Navrženo je zejména následující¹:

Vrata ve vnější fasádě ambitu D/01 4 ks – po detailním zaměření a dokumentaci budou vratová křídla vysazena a převezena do ateliéru. Kování bude demontováno jen v nejnútnejších případech. V rozsahu uvolněných a nesoudržných vrstev budou povrchové úpravy vrat sejmuty chemicko mechanickou cestou. Rehabilitovány budou degradované lepené spoje. Nosné desky budou v nezbytné míře doplněny mašlovými spoji a praskliny budou vyšpánovány. Seschlé konstrukční svlaky budou vyjmuty, podélně rozříznuty a rozšířeny vlepením dřevěných vložek ve středu svlaků. V plném rozsahu budou obnoveny rybiny. Poškozené a staticky nefunkční svlaky budou nahrazeny novými v původním duchu, rozměru i druhu materiálu. Stejně bude postupováno u zcela degradovaných nebo chybějící části vrat. Z vnější strany budou demontovány pouze degradované části obití vrat, které budou rehabilitovány, slepeny a vyšpánovány. Nové dřevo bude vždy strukturou přizpůsobeno struktuře navazujících ploch prvků obití. Po barevných retuších bude povrch vrat nově upraven a sjednocen nátěrovým systémem na bázi tvrdých voskových olejů. Kování bude překontrolováno, bude rehabilitována funkčnost, zámky budou vyčištěny a promazány. Kovové prvky budou ošetřeny základním antikoročním nátěrem a dvěma vrstvami černé barvy s příměsí grafitu. Obnovená vrata budou osazena zpět.

Vrata ve vnitřní fasádě s nadsvětlíkem D/02 – 1 ks – budou po zaměření a dokumentaci demontována včetně zárubně a převezena do ateliéru. Kování bude demontováno jen v nejnútnejších případech. V rozsahu uvolněných a nesoudržných vrstev budou povrchové úpravy vrat sejmuty chemicko mechanickou cestou. Výplně křídel budou demontovány a uvolněná konstrukce vratových křídel bude slepena do původního formátu. Vlastní výplně budou upraveny tak, aby podporovaly poddimenzovanou rámovou konstrukci. Praskliny budou slepeny a vyšpánovány. Všechny degradované či chybějící části budou nahrazeny novým dřevem v původním duchu, rozměru i druhu materiálu. Po barevných retuších bude povrch vrat nově upraven a sjednocen nátěrovým systémem na bázi tvrdých voskových olejů. Kování bude překontrolováno, promazáno a bude zabezpečena funkčnost. Zámek bude vyčištěn a promazán. Kovové prvky budou, po odstranění korozních produktů ošetřeny antikoročním nátěrem a následně černým nátěrem barvou s příměsí grafitu. Obnovená vrata budou osazena zpět.

Dveře do prostor krovu ambitu – D/03 – 8 ks – budou obnoveny přímo na místě. Demontovány budou prvky kování, které začínají korodovat. Z pohledové strany budou dveře ve tvaru sférického trojúhelníku očištěny od depozitů špíny chemicko mechanickou cestou, případně parou. Po přebroušení bude povrch odmaštěn. Počítá se i s barevnou retuší. Nová povrchová úprava bude na bázi tvrdých voskových olejů. Kovové prvky budou, po odstranění korozních produktů, ošetřeny antikoročním nátěrem a následně černým nátěrem barvou s příměsí grafitu.

Okna z vnější strany ambitu – O/01 – 10 ks – po důkladném zaměření a dokumentaci budou okenní křídla demontována a opravována v ateliéru, okenní rámy na místě. Z okenních křídel bude demontováno kování. Lepené spoje budou rehabilitovány. Z vnější strany budou povrchové úpravy odstraněny až na holé dřevo, z vnitřní pak dojde k očištění od depozitů špíny chemicko mechanickou cestou, přebroušení a odmaštění detergentem. Praskliny budou špánovány, zcela degradované části budou nahrazeny novým dřevem v původním duchu, rozměru i druhu materiálu. Po barevných retuších budou nové povrchové úpravy provedeny na bázi tvrdých voskových olejů. Kování bude zbaveno korozních produktů a tvarově vyrovnáno. Po základních antikoročních nátěrech bude provedena povrchová úprava černou barvou s příměsí grafitu. Zpětná montáž kování bude provedena původním způsobem, přibitím. Okenní křídla budou osazena zpět a zajištěna vruty.

¹ Blíže viz restaurátorský záměr.

Kované mříže oken – budou obnoveny na místě bez demontáže. Budou očištěny od depozitů špíny a produktů koroze. Na základní antikorozi nátěr bude proveden ve dvou vrstvách nátěr černou barvou s příměsí grafitu.

Dělicí příčka v kapli ambitu – TR/01 – 1 ks – bude po důkladném zaměření a dokumentaci demontována a převezena do ateliéru. Doporučeno je provedení dendrochronologie. Po očištění od depozitů špíny bude konstrukce vyztužena a uvolněné lepené spoje budou obnoveny. V místech biotického napadení bude provedena lokální petrifikace polystyrénovou pryskyřicí. Celá příčka bude preventivně sanována insekticidním přípravkem Remers anti insekt plus a fungicidním přípravkem na bázi boritanů. Chybějící či zcela degradované části budou nahrazeny novým dřevem v původním duchu, formátu a materiálu. Nepůvodní horní deska bude sejmuta a má být restaurována původní deska mřížky. Kování bude demontováno, odrezeno a bude obnovena jeho funkčnost. Z polychromie mřížky budou sejmuty prachové depozity a zbytky starých laků. Defekty budou vytmeleny a tmelena budou i místa po opravách špánováním. Po broušení tmelů a sjednocení jejich savosti budou tmely retušovány. Počítá se s rekonstrukcemi iluzivního mramorování a se závěrečným lakováním. Navržena je rekonstrukce krajních polí mřížové přepážky včetně rekonstrukce iluzivního mramorování těchto krajních polí dle střední části. Restaurovaná mřížka bude osazena zpět na původní místo.

Lehká přenosná zповědnice z kaple v ambitech – TR/02 – 2 ks – po důkladném zaměření a dokumentaci stávajícího stavu je navrženo převezení do ateliéru. Doporučeno je provedení dendrochronologie. Počítá se s průzkumem stratigrafie povrchových úprav a se sejmutím všech nepůvodních vrstev. Konstrukce obou zповědních klekátek budou zpevněny, uvolněné spoje rehabilitovány. Degradované či chybějící části budou nahrazeny a doplněny novým dřevem v původním duchu rozměru a materiálu. Výsuvné mřížky budou uvedeny do funkčního stavu. Povrchová úprava je navrženo dle výsledku průzkumu po sejmutí mladších vrstev a vyčištění nejstarší vrstvy s tím, že nejstarší vrstva bude scelena retuší a opatřena závěrečným lakem voskem nebo emailem.

Pódium před oltářem a oltář v kapli v ambitech – TR/03 – 1 ks – po důkladném zaměření a dokumentaci budou všechny dřevěné části oltáře demontovány a převezeny do ateliéru. Navrženo je očištění povrchů od depozitů špíny a odstranění degradovaných povrchových úprav chemicko mechanickou cestou. Uvolněné lepené spoje budou rehabilitovány, praskliny vyšpánovány. Chybějící či zcela degradované části budou nahrazeny a doplněny novým dřevem v původním duchu rozměru a materiálu. Počítá se s kompletní sanací fungicidním a insekticidním přípravkem. Biotickým napadením narušené části budou lokálně petrifikovány polystyrenovou pryskyřicí. Po barevných retuších bude povrch barevně sjednocen a napuštěn nátěrovým systémem na bázi tvrdých voskových olejů. Restaurované dřevěné prvky budou osazeny zpět na zrestaurovanou menzu oltáře.

Krajský úřad si vyžádal dne 9. 3. 2023, s odkazem na ust. § 14 odst. 6 zákona o státní památkové péči, písemné vyjádření odborné organizace státní památkové péče, které obdržel dne 27. 3. 2023. NPÚ GR v něm doporučuje vyslovit souhlas s navrženou obnovou dle předložených záměrů při stanovení následujících regulativ: „(1) Průběh restaurování bude sledován na kontrolních dnech konaných přímo v restaurátorských ateliérech. (2) Vyzvorkováno bude snímání stávajících povrchových úprav, úprava struktury a přizpůsobení nových dřevěných doplňků a nové povrchové úpravy u vrat, oken a dalších výplní otvorů. (3) Na vzorku bude předvedeno čištění malovaného mramorování mřížové přepážky TR/01 v kapli ambitu, zpevnění malby a ve vzorku i její retuše. (4) Náhrada krajních odlišných polí přepážky TR/01 kopiemi dle tří střední části bude provedena pouze v případě, že bude doložena historickou dokumentací, jinak bude zachován stávající stav. (5) Definitivní odstranění horní krycí desky přepážky TR/01 bude posouzeno po její demontáži. (6) U zповědnic TR/03 bude o sejmutí

mladších povrchových úprav rozhodnuto až na základě průzkumu. V každém případě budou vždy zachovány malé vzorky všech souvrství jako doklad o mladších úpravách (7) U prvků TR/01 a zповědnic TR/02 bude provedena doporučená dendrochronologie. (8) Budou zpracovány restaurátorské zprávy, Jedno jejich pare bude předáno NPÚ GnŘ k uložení.“

Krajský úřad se ztotožnil s výše uvedenými podmínkami NPÚ Praha, v závazném stanovisku dále vychází z platné právní úpravy, vlastního správního uvážení a se znalostí skutečného stavu věci.

Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře je prohlášenou národní kulturní památkou a je zapsán na Listinu kulturního a přírodního dědictví UNESCO.

Péče o tuto památku, s ohledem na vystavení velmi nepříznivým klimatickým vlivům zejména v zimním období, vyžaduje pravidelnou údržbu a cyklické opravy, při kterých je nutné respektovat i specifickou dochovanou jednotlivých částí stavby, poničené koncem 18. století požárem a v průběhu dalších let opakovaně opravované. I v současné době je třeba připomínky těchto zásahů reflektovat, zejména tehdy, kdy o původním řešení nejsou dosud známy dostatečné informace. Poslední oprava exteriéru i interiéru ambitu proběhla v letech 2000 – 2001. Z té doby jsou dveře do prostor krovu ambitů D/03 i většina oken. Ostatní výplně otvorů i mřížka a dřevěné prvky kaple byly v té době opraveny či konzervovány. Výjimkou jsou zповědnice, přemístěné do kaple z interiéru kostela.

Svolání kontrolních dnů je jedním ze základních možností uplatnění stavebního dozoru a odborného dohledu orgánu a organizace státní památkové péče při provádění schválených prací.

Vždy bude nejprve na vzorcích v rámci kontrolních dnů předvedeno snímání stávajících povrchových úprav předmětných prvků, než bude přikročeno k celoplošnému provedení. Na vzorcích bude ukázána navržená úprava struktury a přizpůsobení nových dřevěných doplňků a také vzorky nové povrchové úpravy u vrat, oken i dveří do půdních prostorů. Vyzvorkovat je potřebné čištění malovaného mramorování mřížové přepážky TR/01 v kapli ambitu, zpevnění malby i míru zcelující retuše. Mřížka v kapli má odlišnou střední část a boční evidentně mladší části. Střední část je slohově barokní, boční doplňky jsou klasicistní, nejspíše již z 19. stol. a odpovídají výzdobě kaple. Odstranění krajních odlišných polí přepážky TR/01 a jejich náhrada kopíemi dle tří střední části by musela být doložena historickou dokumentací stavu dokládající, že v kapli byla v minulosti mřížka s celistvým řešením dle středového pole. Dle názoru odborného garanta NPÚ GŘ „ *S největší pravděpodobností totiž střední část mřížové přepážky byla přenesena z jiného objektu a druhotně užita a doplněna o boční části v designu odpovídajícímu době nové výzdoby kaple.*“ Tomu by mohla odpovídat i kovová oka z rubové strany mřížky, jejichž existence nebyla dosud interpretována. Bez exaktních dokladů o jiném řešení je nutné zachovat stávající stav, neboť pro jakékoliv jiné řešení chybí adekvátní, doložitelné a uplatnitelné podklady. Cílem obnovy nejen ambitu kostela není nedůvodně měnit stávající (historický, doložitelný) stav. Bez provedení demontáže a doplňujícího dendrochronologického průzkumu jednotlivých částí přepážky nelze verifikovat navržené sejmutí stávající krycí desky.

Obě zповědnice TR/03 jsou novodobě natřené na bílo. Až po sondáži bude možné rozhodnout o sejmutí stávající (novodobé?) úpravy.

U mřížové přepážky v kapli ambitu TR/01 a u zповědnic TR/02 je v předloženém záměru doporučeno provést dendrochronologické datování. Protože výsledky jsou nezbytné pro verifikaci navržených postupů obnovy zповědnic a přepážky, budou provedeny před realizací obnovy (restaurování) předmětných dřevěných prvků a předloženy zástupcům památkové péče v rámci kontrolního dne.

Zpracování restaurátorských zpráv v rozsahu daném příslušnými předpisy a jejich předání v jednom pare NPÚ GŘ a v jednom krajském úřadu, kde budou uloženy, je důležité pro uchování informací o provedeném restaurování, užitých postupech a technologiích, pro

případnou kontrolu úspěšnosti postupů a zásahů v průběhu času, zejména však pro další péči o tyto součásti významné památky.

Realizace předloženého restaurátorského záměru je žádoucí. S ohledem na mimořádnou architektonickou, uměleckou i památkovou hodnotu předmětného objektu jako celku i jeho jednotlivých částí je třeba ke všem částem navrhovaných zásahů přistupovat s maximální pečlivostí. U všech navrhovaných zásahů, čištění, snímání nátěrů, zpracování doplňků, aplikace konzervačních prostředků i povrchové úpravy je proto nezbytné nejprve udělat zkoušky, vyhodnotit je a teprve po dosažení uspokojivého výsledku v duchu navrhovaného restaurátorského záměru je možné je aplikovat v rámci celku. A to i přes skutečnost, že u mnohých prvků se jedná o tzv. udržovací a cyklické práce.

Krajský úřad seznámil dne 30. 3. 2023 zástupce účastníka řízení s ukončením shromažďování podkladů pro vydání rozhodnutí a umožnil mu nahlédnout do spisu a vyjádřit se před vydáním rozhodnutí k jeho podkladům i ke způsobu jejich zjištění, případně navrhnout jejich doplnění. Zástupce účastníka řízení se seznámil se správním spisem v celém jeho rozsahu s tím, že je srozuměn se skutečností, že ve spise jsou již obsaženy veškeré potřebné podklady pro vydání závazného stanoviska. K podkladům obsaženým ve spise nevzněl žádné připomínky.

Odborná organizace státní památkové péče nepožádala ve smyslu ust. § 14 odst. 6 zákona o státní památkové péči o projednání návrhu tohoto závazného stanoviska.

Poučení o opravném prostředku

Proti tomuto rozhodnutí je možno podat odvolání ve lhůtě do 15 dnů od doručení k Ministerstvu kultury ČR prostřednictvím Krajského úřadu kraje Vysočina, odboru kultury, památkové péče a cestovního ruchu.

V Jihlavě dne 9. 5. 2023

Ing. arch. Olga Čermáková
vedoucí oddělení památkové péče

Obdrží doporučeně do vlastních rukou

Ing. Františkem Laštovičkou, IČ 10117831, Studentská 1133, 591 01 Žďár nad Sázavou

Obdrží na vědomí (datovou schránkou)

Národní památkový ústav, generální ředitelství, Valdštejnské nám. 3, 118 01 Praha 1 – Malá Strana

Obdrží na vědomí

Římskokatolická farnost Žďár nad Sázavou 2, Zámek 2/2, 591 02 Žďár nad Sázavou